

SAŽETAK PRESUDE

A I B PROTIV RUMUNJSKE OD DANA 2. LIPNJA 2020. GODINE ZAHTJEVI BR. 48442/16 I 48831/16

Poduzimanjem preventivnih operativnih mjera radi zaštite života i tijela podnositelja zahtjeva država je postupila sukladno svojoj procesnoj obvezi temeljem članka 2. konvencije

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva bili su svjedoci u medijski široko popraćenom antikorupcijskom postupku koji se vodio protiv dva visoko pozicionirana državna dužnosnika. Odlukom državnog odvjetništva od 28. kolovoza 2015. proglašeni ugroženim svjedocima te je isti dan usvojen akcijski plan kojim je određeno nekoliko mjera radi njihove zaštite (policijski nadzor i zaštita doma podnositelja te stalna policijska pratnja). Državno odvjetništvo predložilo je uključivanje podnositelja zahtjeva u program zaštite svjedoka. U prosincu 2015. godine podnositelji zahtjeva pristali su da ih se uključi u taj program. Međutim, protokoli o zaštiti pripremljeni su tek nakon šest mjeseci, a cjelokupni postupak, od trenutka kada je utvrđeno da su podnositelji ugroženi do trenutka formalnog uključivanja u program zaštite svjedoka trajao je godinu i četiri mjeseca. U lipnju 2016. državno odvjetništvo je tražilo da se zaštita ukine smatrajući da više ne postoji prijetnja životu ili tijelu podnositelja zahtjeva, no Visoki Kasacijski sud je odlučio da mjere zaštite svjedoka trebaju ostati na snazi. Podnositelji zahtjeva u više su se prilika neprimjerenom ponašali prema policijskim službenicima koji su ih štitili, odbijali su surađivati s timovima koji su osiguravali zaštitu, postavljali su nerazumne zahtjeve glede obveze države da im pronađe novi posao te javno istupali na društvenim mrežama i na televiziji čime su ugrožavali program zaštite. Također su odbili ponudu preseljenja unutar Rumunjske te su u listopadu 2017. samoinicijativno napustili Rumunjsku. Međutim, rumunjska nadležna tijela nisu povukla zaštitu koju su im pružala, već su zadržala kontakt s njima u inozemstvu i nastavile im nuditi financijsku potporu.

PRIGOVORI

Podnositelji zahtjeva prigovarali su sustavu zaštite svjedoka, tvrdeći da je bio neučinkovit. Smatrali su da im nadležna domaća tijela nisu pružila odgovarajuću zaštitu te da su istrage njihovih navoda o prijetnjama bile neučinkovite. Istaknuli su da su nadležna tijela bila obvezna poduzeti operativne mjere kako bi istražila i spriječila ostvarenje rizika koji su prijetili njihovim životima. Pozvali se na članke 2., 8., 13. i 18. Konvencije te na članak 2. Protokola 4. uz Konvenciju. ESLJP je prigovor ispitao temeljem članka 2. Konvencije.

OCJENA ESLJP-a

Sukladno praksi ESLJP-a, članak 2. Konvencije sadrži pozitivnu obvezu vlasti da u određenim okolnostima poduzmu preventivne operativne mjere kako bi zaštitile pojedinca čiji je život ugrožen kriminalnim radnjama drugog pojedinca ([RR i drugi protiv Mađarske](#), st 28). Međutim, kako bi nastala takva pozitivna obveza države, potrebno je utvrditi da su vlasti u vrijeme

postojanja stvarnog i neposrednog rizika za život pojedinca ili pojedinaca koje je moguće identificirati znale ili morale znati za kriminalne radnje treće strane, i da nisu poduzele mjere u okviru svojih ovlasti, poduzimanjem kojih bi se, razumnom prosudbom, moglo očekivati da će se izbjeći taj rizik (*Osman protiv Ujedinjene Kraljevine*, st. 115-116). S time da do primjene članka 2. Konvencije može doći i u slučaju kada osoba čije je pravo na život navodno povrijeđeno nije preminula. Tako je ESLJP u predmetu *R.R. i drugi protiv Mađarske*, koji se ticao isključivanja iz programa zaštite svjedoka podnositelja zahtjeva, utvrdio povredu članka 2. Konvencije iako podnositelji nisu izgubili život.

Budući da su u ovom predmetu domaća tijela, primjenjujući pravila zaštite svjedoka izričito i/ili implicitno prihvatila da postoji rizik za život, fizički integritet ili osobnu slobodu podnositelja zahtjeva u smislu relevantnih zakonskih odredbi, ESLJP je smatrao da je doista postojala ozbiljna prijetnja stvarnog i neposrednog rizika za život, fizički integritet i slobodu podnositelja zahtjeva, i kada je mjera prvobitno uvedena, i u listopadu 2017., kada su podnositelji zahtjeva napustili Rumunjsku. Ono što je ESLJP stoga ispitivao u ovom predmetu jest jesu li nadležna domaća tijela poduzela sve što se od njih razumno moglo očekivati kako bi se taj stvarni i neposredni rizik izbjegao.

S tim u vezi ESLJP je primijetio da su nadležna tijela odredila zaštitu podnositelja čim je utvrđeno postojanje rizika. To je u praksi rezultiralo poduzimanjem niza mjera za zaštitu podnositelja zahtjeva: akcijski plan zaštite usvojen je isti dan, svi uključeni u ostvarivanje zaštite počeli su dogovarati detalje zaštite dva su tima dodijeljena za zaštitu podnositelja zahtjeva, održan je sastanak podnositelja zahtjeva s predstavnicima Nacionalnog ureda za zaštitu svjedoka i državnim odvjetništvom kako bi se podnositeljima objasnio program zaštite i mogućnosti koje imaju na raspolaganju, a sve sa ciljem kako bi podnositelji zahtjeva donijeli informiranu odluku o uključivanju u program zaštite.

Nakon prvotne brze reakcije, došlo je do niza kašnjenja i propusta u postupanju domaćih tijela, posebice imajuću u vidu da se radi o vrlo važnom i hitnom pitanju zaštite života i tijela podnositelja zahtjeva. Naime, od trenutka kada je utvrđeno postojanje rizika do formalnog uključivanja podnositelja zahtjeva u sustav zaštite prošlo je više od godine dana i četiri mjeseca. Također, iako su policijski službenici zaduženi za zaštitu podnositelja zahtjeva u prošlosti dobivali usporedive zadatke visokog rizika, njihovo dosadašnje iskustvo nije moglo nadoknaditi nepostojanje jasnih uputa njihovih nadređenih o opsegu i cilju dotične misije. Nekoliko događaja upućivalo je na nedostatak odgovarajuće pripreme policijskih službenika. Primjerice, ponekad su bili nenaoružani ili bez uniformi, napustili bi mjesto prije dolaska sljedećeg tima, izgubili su spis koji je sadržavao osjetljive podatke o podnositeljima zahtjeva. Ti propusti su riskirali ugrožavanje zaštite podnositelja zahtjeva. Međutim, podnositelji zahtjeva nisu bili lišeni zaštite, već je ona na početku bila improvizirana, a nedostatke u zaštiti su nadležna tijela ispravila. Štoviše, tijekom tog početnog razdoblja nije se dogodio niti jedan direktni napad na podnositelje zahtjeva. Isto tako, vlasti su incidente s policijskim službenicima shvatile ozbiljno, istražile ih i kaznile odgovorne.

ESLJP je prihvatio da su navedeni propusti i kašnjenja u postupanju nadležnih domaćih tijela doprinijeli eskalaciji sukoba i nepovjerenju između podnositelja zahtjeva i policije. Međutim, to ne opravdava provokativno i neprimjereno ponašanje podnositelja zahtjeva prema policijskim službenicima i opetovano zanemarivanje vlastitih dužnosti. Podnositelji su izbjegavali mjere zaštite i ometali rad službenika koji su im dodijeljeni da ih štite, te su također navodno postavljali nedostižne zahtjeve vlastima u vezi s obvezom pronalaženja novih radnih mjesta. Dodatno, podnositelji zahtjeva su svojom prisutnošću na društvenim mrežama i televiziji

riskirali da ugroze svoj status zaštićenog svjedoka. To sve unatoč tome što i domaći zakon nameće zaštićenim svjedocima dužnost surađivati s vlastima i suzdržavati se od bilo kakvih radnji koje bi mogle ugroziti sigurnost cijelog programa zaštite. Te su dužnosti bile jasno navedene u zaštitnim protokolima na koje su podnositelji zahtjeva dali svoj pristanak. Nepoštovanje obveza preuzetih potpisivanjem protokola može temeljem rumunjsko zakonodavstva rezultirati isključenjem iz programa.

Što se tiče zahtjeva podnositelja za promjenom identiteta i preseljenjem u inozemstvo, Visoki kasacijski sud ih je nakon pažljivog ispitivanja odbacio i naveo razloge zašto te mjere ne bi bile izvedive u njihovoj situaciji. Potpuno zanemarujući odluku tog suda i svoju obvezu pridržavanja zaštitnih protokola, podnositelji zahtjeva su jednostrano odlučili otići u inozemstvo. Taj je čin u praksi zapravo okončao njihovu zaštitu i potencijalno ih izložio ozbiljnom riziku za njihove živote i fizički integritet. Međutim, unatoč nedostatku suradnje podnositelja zahtjeva i dodatnim poteškoćama koje je izazvao odlazak podnositelja u inozemstvo, vlasti nisu povukle zaštitu, već su zadržale kontakt s njima u inozemstvu i nastavile im nuditi financijsku potporu.

Slijedom navedenog ESLJP je jednoglasno utvrdio da su rumunjska nadležna tijela poduzela sve što se razumno moglo očekivati od njih kako bi zaštitile podnositelje zahtjeva od navodnog rizika za njihove živote te da nije došlo do povrede čl. 2. Konvencije

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.